کسب و کار

رونق کاری زالوفرشان

■ زالواندازی و زالوفروشی یکی از مشاغل رایج در تهران قدیم بود. زالو (کرم سیاه رنگ که در آب و لجن زندگی می‌کند و دارای سه فک اره مانند است که پوست انسان را جویده و خون را می‌مکد تا جایی که باد کند و خفه شود) در طب قدیم برای معالجه بسیاری از امراض از جمله دیفتیری، دردهای خونی مفاصل، کشیدن خون‌های مرده از بدن در اثر ضربدیدگی، باز کردن سر دمل‌ها و بواسیر مورد استفاده قرار می‌گرفت. البته ناگفته نماند که تجویز زالو در آن روزگار، بیشتر به دلیل آن بود که قسمت عمده امراض در تهران قدیم از کثرت خون ناشی می‌شد و آن هم به‌دلیل مصرف بیش از اندازه چربی و شیرینی میان تهرانیان بود تا جایی که عوام بر سر زیاد خواستن دنبه و چربی با قصاب دعوا و مرافعه داشتند.

بازار زالوفروشان

از آنجا که زالو یکی از ابزارهای کِشنده خون و کم‌کننده آن بود، تهرانیان چه با تجویز حکیم و چه بدون تجویز و بی‌جهت، خواستار زالواندازی بودند، در نتیجه بازار زالوفروشان در دارالخلافه رونق بسیار داشت. زالوفروش‌ها که از پایین‌ترین طبقات شهر محسوب می‌شدند از صبح تا شب کارشان این بود که در کنار جوی‌ها و نهرهای تهران بنشینند و زالوها را پیدا کنند و در شیشه‌ای مملو از آب بیندازند، سپس زالوها را در کیسه یا پارچه‌ای که به کمرشان می‌آویختند، راه افتاده و در هر کوچه و برزنی، با فریاد «آی زالو، زالو» مشتری‌ها را به خود جلب می‌کردند. نوع معامله این زالوفروش‌ها بر مبنای سایر داد و ستدها نبود بلکه بر این اساس بود که خودشان زالو را بر محل مورد نظر بدن بیمار بیندازند و تا زمانی که زالو موضع را نگرفته و خون را نمی‌مکید پولی دریافت نمی‌کردند و هر لحظه که زالو به قول زالوفروشان به گل طرف می‌نشست و خون را می‌مکید و از فرط فربهی رها می‌شد، پول را از مشتری دریافت می‌کردند. قیمت هر زالو در آن ایام یک شاهی بود. زمانی زالوفروشان، نام‌شان در رونق بود که مشتری خواستار ۲۰ تا ۳۰ زالو بود. البته ناگفته نماند که از سفارش‌های مشتری و اطرافیان بیمار و قسم و آیه‌هایشان به زالوفروشان آن بود زالویی که قبلا مورد استفاده قرار نگرفته شده، برایشان بیندازند چرا که برخی از زالوفروشان حقه‌باز، زالویی‌ها انداخته را جمع‌آوری می‌کردند و بعداز پس کشیدن خون و لاغر کردن‌شان، آنها را به مشتریان دیگر غالب می‌کردند که این کارشان اغلب باعث بیماری‌های خطرناکی مانند سفیلیس، طاعون و کزاز می‌شد. زالواندازی تا چند دهه گذشته نیز میان تهرانیان قدیم طرفداران زیادی داشت و مرکز تجمع زالوفروشان در بازار مولوی بود که بیماران به آنجا مراجعه می‌کردند.

«عودلاجان»؛ قلب تاریخی تهران

خانه «مدرس» کجاست

فرزانه نیکروح متین

عکس: آیدین رهبر، شرق/ خانه مدرس

محله عودلاجان یا اودلاجان یکی از پنج محله اصلی تهران قدیم بود که از خیابان جلیل‌آباد (خیام)، کاخ گلستان تا ناصریه (ناصرخسرو)، حدود مسجدشاه، شمال بوذرجمهر، پامنار، جنوب خیابان چراغ‌برق (امیرکبیر)، میدان توپخانه تشکیل می‌شد. این محله در دوران قجر با ۲۶۱۹ خانه و ۱۱۴۶ دکان، مرفه‌نشین‌ترین و بزرگ‌ترین محله شهر تهران بود که امروزه فقط به خیابان‌های ناصریه از غرب، ری از شرق، چراغ‌برق از شمال و ۱۵خرداد از جنوب محدود می‌شود. مورخان عودلاجان را قلب تاریخی دارالخلافه تهران قدیم نام نهاده‌اند. درباره وجه تسمیه عودلاجان نیز اختلاف‌نظرهایی وجود دارد، عده‌ای این نام را به معنای بازار عطرفروشان به زبان عربی می‌دانند، برخی عودلاجان را تغییر یافته آو-دراجین می‌پندارند که در زبان تاتی بومی تهران به معنای جای تقسیم آب است و در مقابل نیز عده‌ای عودلاجان را تلفظ عبدالله‌جان به لهجه کلیمی می‌دانند. این محله در اوایل نهضت مشروطیت به دستور یکی از مجتهدان، تبدیل به سکونتگاه کلیمیان و زرتشتیان مقیم تهران شد و از آن پس عودلاجان به‌صورت محله غیرمسلمانان درآمد و حتی معروف است که در این محل آتشکده‌ای هم وجود داشته که امروزه اثری از آن باقی نمانده است. این محله قدیمی و بنام تهران، امروز با خانه‌های قدیمی و کوچه‌های باریک در کنار آپارتمان‌های بی‌قواره، چهره‌ای ناهمگون به پایتخت بخشیده است. این منطقه اعیان‌نشین با باغات و خانه‌های باشکوه، هم‌اکنون در شرف ویرانی و خرابی قرار دارد و با گذر در کوچه و پس‌کوچه آن شاهد فرسایش و فروریختن دیوارهای دکان‌ها و خانه‌ها هستید. شاید بوی تاریخی این محله اصیل تهران را بتوانید از خانه‌ها و بناهای قدیمی و باارزش به‌جا مانده از دوران قاجار و اوایل سلطنت پهلوی حس کنید.

مسجد و مدرسه نظام، خانه عزت‌الدوله (خواهر ناصرالدین‌شاه و همسر امیرکبیر)، مسجد و سقاخانه آقامیر، خانه دکتر احسانی، خانه موتمن‌الاطبا، خانه امین‌نظام، امامزاده یحیی، خانه مدرس و خانه پروین اعتصامی از جمله اماکن و بناهایی هستند که در این منطقه هرچند که رو به ویرانی است اما باز برای علاقه‌مندان در دسترس است. براساس اعلام سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، قلب تاریخی تهران در چند سال گذشته به شماره ثبت ۱۵۳۸۱ به ثبت ملی آثار و محوطه‌های تاریخی رسیده و هرگونه دخل و تصرف در این بافت تاریخی بدون کسب مجوز از سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ممنوع است. با این حال در این بافت و محلات مشتق شده عودلاجان، شما با مراکز تجاری و پارکینگ‌های طبقاتی تازه تاسیس شده، روبه‌رو می‌شوید.

سرچشمه؛ قلب تپنده عودلاجان

یکی از محلات بزرگ و اسم و رسم‌دار عودلاجان، منطقه سرچشمه است که تاریخ دقیق و تاسیس این مکان چندان مشخص نیست. به گفته سرچشمه‌نشینان، دو سوی خیابان ری به محله سرچشمه معروف است اما اگر بخواهیم حدود فعلی و واقعی آن را در نظر بگیریم سرچشمه از شمال به خیابان چراغ‌برق (امیرکبیر)، از جنوب به میدان شوش، از مرکز به خیابان ۱۵خرداد، از شرق به خیابان خراسان و ۱۷ شهریور، از غرب به خیابان مولوی و سیروس (خ مصطفی خمینی) منتهی می‌شود. سرچشمه از محلات فرسوده بافت مرکزی تهران قدیم است که در تقسیم‌بندی محلات تهران از دوره صفویه به بعد در محله عودلاجان واقع شده است. از آنجا که این محل به دو دروازه اصلی تهران قدیم از جمله دروازه دولاب و دروازه غار منتهی می‌شد به یکی از محلات پرجمعیت و محل بارگیری اجناس دارالخلافه تبدیل شده بود و حتی اولین ایستگاه ماشین‌دودی در انتهای این محله قرار داشت. در رابطه با نامگذاری این منطقه به سرچشمه باید گفت با توجه به اینکه این منطقه از گذرهای عودلاجان بوده، وجه تسمیه آن هم تا حدودی وابسته به خود نام عودلاجان است. همان‌طور که در بالا ذکر شد برخی از مورخان عودلاجان را به معنای محل پخش‌کردن و تقسیم آب به رشته‌های کوچک‌تر می‌دانستند. طبق اسناد به دست آمده در تهران قدیم، دو چشمه آب وجود داشته که یکی در همین محل سرچشمه واقع بوده و دیگری در سنگلج. تا اینکه در سال ۱۲۶۱ هـ.ق سومین شاه قاجار، محمدشاه، نهری بزرگ با مخارج هنگفت از رود کرج تا شهر تهران جاری می‌کند که از سمت دروازه‌شمیران، ورودی پامنار امروزی و سرچشمه به تمام شهر پخش می‌شد. در هر صورت این محله قدیمی که از آن به نام قلب تپنده عودلاجان یاد می‌کنند، در طی ۳۰، ۴۰ سال گذشته، بافت تاریخی خود را از دست داده و تبدیل به یکی از مراکز تجاری و بازارهای شهر تهران شده است. اما آنچه که امروزه سرچشمه را از سایر محلات قدیمی یکه‌تاز می‌کند، وجود چند بنا و عمارت پرآوازه است که همچنان یادآور حال و هوای تهران قدیم است و خاطرات تهرانیان قدیم را زنده نگه می‌دارد.

خانه چهره نامدار قانون‌گذار ایران

چهارراه سرچشمه، گذر میرزامحمود وزیر (کوچه شهید جاویدی)، بن‌بست مدرس، خانه تاریخی و ارزشمند آیت‌الله سیدحسن مدرس، سرسخت‌ترین دشمن پهلوی اول را در خود جای داده است. در گذشته این خانه با عنوان «خانه وزیرمختار فرانسه» مشخص شده که امروزه به نام خانه مدرس شناخته می‌شود. این عمارت قدیمی که روزگاری محل رفت‌وآمد چهره‌های بزرگ تاریخ، سیاست از جمله موتمن‌الملک پیرنیا، مشیرالدوله، وثوق‌الدوله، مستوفی‌الممالک، ملک‌الشعرای بهار، مصدق و حتی رضاخان بوده، هم‌اکنون تبدیل به انبار کتاب‌های چاپخانه اسلامیه شده است. در این خانه که بسیاری از تصمیمات سرنوشت‌ساز تاریخ ایران و تهران از جمله پیش‌نویس برخی از قوانین (قانون مدنی و قانون عدلیه و...) در آن نوشته شده، برای بازدیدکنندگان و علاقه‌مندان بسته است. هرچقدر هم که پشت در منتظر باشید و در بزنید در خانه‌ای که تغییر کاربردی داده و تبدیل به انبار کالا شده، کسی در منزل را باز نمی‌کند. یکی از افراد ساکن این کوچه بن‌بست در پاسخ به اینکه چرا در خانه باز نیست، گفت: «در حال حاضر خانه در مالکیت خانواده کتابچی قرار دارد و به‌عنوان انبار کتاب از آن استفاده می‌شود، حداقل در این یکی، دو سال ما غیر از جابه‌جایی کتاب در این منزل، ندیده‌ایم که در خانه باز شود.» طبق اسناد به دست آمده و گفته‌های نوه آیت‌الله مدرس، این نماینده سابق مجلس خانه مذکور را به همراه دو خانه مجاور از حقوق معوقه دوسال‌ونیم خود خریداری کرد و پس از چندی دو خانه دیگر را می‌فروشد و خانه کنونی که امروزه به نام خانه مدرس مشخص است از خود به یادگار می‌گذارد.

سردرگمی سازمان میراث فرهنگی؛ خانه مدرس کجاست؟

این خانه تاریخی رو به فرسایش که دیوارهایش روزی شاهد ترور کور صاحبش بوده، در سال ۱۳۸۲ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید و با پیگیری دفتر مقام‌معظم‌رهبری، مطبوعات، دفتر رییس‌جمهور و نمایندگان مجلس‌شورای‌اسلامی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی وقت، بودجه‌ای معادل یک‌میلیارد و ۱۵۰میلیون تومان را در اختیار سازمان میراث فرهنگی قرار داد تا صرف خرید و مرمت‌خانه و تبدیل به موزه مدرس شود اما سازمان مزبور تمام این بودجه را صرف خرید خانه دیگری در نزدیکی خانه مزبور که متعلق به نصیرالدوله وزیر معارف پهلوی بود، کرد. این تخلف از بزرگ‌ترین تخلفات مالی در سازمان میراث فرهنگی به شمار می‌آید، تشخیص نادرست مسوولان سبب شد بار دیگر به پرونده مفتوح این خانه تاریخی رسیدگی شود. سازمان میراث فرهنگی دوباره تصمیم گرفت که خانه مدرس را مورد بازسازی قرار دهد اما برای بار دوم به اشتباه به بازسازی خانه مجاور عمارت مدرس که متعلق به برادران کتابچی بود مشغول شد، که این خطا سبب شد که بخشی از خانه مدرس تخریب شود.

آنچه که از خانه مدرس باقی مانده

آنچه که از تابلو شهرداری که بر دیوار خانه شهید مدرس نصب شده به دست می‌آید آن است که این بنا در گذشته از سه ساختمان تشکیل شده بود که بخش اول آن در ابتدای در ورودی است که شامل عمارتی یک‌طبقه با زیرزمین که دارای حیاطی به شکل و شیوه معماری دوران قاجار است، بخش دوم عمارت مرکزی و بزرگ در شمال‌شرقی حیاط مرکزی است که این عمارت یک‌طبقه با ایوان و ستون‌های مربع‌شکل به شیوه معماری دوران پهلوی با سقف‌های بلند ساخته شده است و بخش سوم بنایی در حیاط شمال‌غربی است که بسیار ساده و متعلق به محل سکونت سیدحسن مدرس بوده است. تنها تزیینات به کارگرفته شده در این بنا آجر است. با همه این تفاصیل و با توجه به تخریب بخشی از آن خانه و بسته‌بودن در آن به روی بازدیدکنندگان، کسی دقیقا از آنچه که در این عمارت باقی مانده خبر ندارد و تنها تابلو نصب شده به دیوار خانه به شما یادآوری می‌کند که این خانه قدیمی که در دل بافت مرکزی تهران قرار دارد، از آن نامدارترین چهره قانون‌گذار تاریخ ایران است.

برگی از تاریخ

نیروی «قزاق» در پایتخت چگونه شکل گرفت؟

■ شرکت ناصرالدین‌شاه در مانورهای نیروی قزاق در روسیه باعث شیفتگی وی به انضباط و قدرت سپاهی‌گری این نیرو شد و تصمیم گرفت که این‌بار برای وطنش سوغات نظامی با خود بیاورد. بعد از مراجعتش به تهران، فرمان داد تا نیروی قزاقی به همان شیوه قزاق روسیه توسط افسران روسی در دارالخلافه تاسیس شود. این شاه بیچاره نمی‌دانست که هر سپاه خارجی وقتی به کشور دیگر می‌روند، هیچ‌گاه قناعت به شغل سپاهی‌گری نمی‌کنند بلکه به عناوین متعدد، آن نیروی تحت فرماندهی خود را به‌صورت چماق به نفع خود و زیان کشور محل خدمت آن فرمانده خارجی به حرکت درمی‌آورند. بدین ترتیب و طبق میل اراده همایونی در سال ۱۲۹۶ هجری قمری نیروی قزاق ایران تشکیل شد و روسیه، سرهنگ دومانتویچ را به‌عنوان ریاست قزاقخانه با تعدادی افسر روانه تهران کرد. دومانتویچ پس از آمدن، ستاد خود را در «رغونیه» یا «ارغوانیه» که «داوودیه» فعلی و نزدیک منطقه قلهک است، قرار داد و به این قرار نیروی قزاق در تهران شکل گرفت. این نیروی جدیدالتاسیس برای رخنه در همه محل‌های نظامی، فوجی از نیروی خود را به میدان مشق که محل سربازگیری و تمرین نظامی سربازان دارالخلافه بود، فرستاد تا جا پای محکمی برای خود در ایران باز کند. با استقرار قزاقان در میدان مشق، دخالت و دست آنان در همه حوادث مهم تاریخی تهران دیده شد از جمله حوادثی که سر منشاء آن از این میدان آغاز شد، ماجرای به توپ بستن خانه عدل توسط کلنل لیاخوف فرمانده ضدآزادی قزاق به امر محمدعلی‌شاه ضدمشروطه بود و باز در همین میدان مشق بود که لیاخوف روسی با قوای خود درصدد آن بود که دوباره تهران را به انقیاد محمدعلی‌شاه مخلوع درآورد، چماق نیروی قزاق‌ها تا انقلاب بلشویکی روسیه ادامه داشت تا اینکه پهلوی اول که خود تربیت‌شده نیروی قزاق بود با کودتا وارد پایتخت شد و از آنجا که از مزاحمت‌های قزاق‌ها بر مردمان غیرنظامی آگاهی داشت، وجود قزاقخانه را از میدان مشق پاک کرد. وی پادگان آنها را به خارج از تهران قدیم برد و در عشرت‌آباد، حشمتیه، سلطنت‌آباد و باغ‌شاه قزاقان و نظامیان را ساکن و به این صورت میدان مشق را از نظامیان خالی و تاسیسات اداری در آنجا بنیان کرد. قسمتی از میدان تاریخی که جولانگاه حوادث سیاسی و نظامی بود را به «باغ ملی» تبدیل کرد که بعدها وزارت‌خارجه در آنجا تاسیس شد و امروزه نیز کاخ وزارت‌خارجه ایران در همان مکان وجود دارد.

فرم درخواست اشتراک روزنامه شرق در تهران

کلیه متقاضیان محترم می‌توانند هزینه اشتراک خود را براساس مبالغ مندرج در جدول ذیل به شماره حساب ۶۸۶۸۹۵ نزد بانک سپه شعبه میرزا کوچک‌خان (قابل پرداخت در کلیه شعب) به نام محمدامیر مظاهری واریز و اصل سند بانکی مربوطه را به همراه فرم تکمیل شده ذیل به یکی از سه طریق زیر به دفتر امور مشترکین تحویل فرمایند.

۱- تماس با شماره تلفن‌های ۳۲- ۸۸۸۱۴۲۳۰ جهت اعزام مامور برای دریافت مدارک.

۲- مراجعه به آدرس دفتر واقع در خیابان میرزای شیرازی - نبش کوچه نهم- پلاک ۴۹- طبقه فوقانی بانک سپه

۳- ارسال از طریق دورنگار به شماره ۸۸۸۴۱۲۷۹

شرایط اشتراک

۱- ساعت تحویل روزنامه ۵ صبح الی ۱۱ صبح می‌باشد.

۲- شروع ارسال روزنامه برای متقاضیان که درخواست خود را به صورت کامل تحویل داده‌اند، حداکثر ۱۵ روز بعد از تحویل مدارک خواهد بود.

۳- مبالغ مندرج در جدول بابت یک نسخه اشتراک می‌باشد.

۴- نوشتن کد پستی و شماره تلفن در فرم ضروری می‌باشد.

۵- در صورت عدم دریافت روزنامه مراتب را به امور مشترکین اطلاع دهید، در صورت عدم اطلاع به منزله دریافت تلقی می‌شود.

توجه: لطفا کپی فیش بانکی را تا پایان اشتراک نزد خود نگه دارید.

مدت	۱ ماهه	۳ ماهه	۶ ماهه	۱۲ ماهه
قیمت (ریال)	۳۶۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰	۱/۹۵۰/۰۰۰	۳/۷۰۰/۰۰۰

رسید دریافت فیش یا وجه نقد

بدین‌وسیله ..... ریال وجه نقد ☐ فیش ☐ چک ☐ بشرح زیر جهت اشتراک ..... نسخه روزنامه شرق

به مدت ..... ماه از مشترک شماره ..... به نام ..... دریافت نمودم.

نحوه پرداخت	شماره فیش/چک	تاریخ	نام بانک	نام شعبه	کد شعبه	مبلغ

نام و نام خانوادگی دریافت کننده: ..... امضاء دریافت کننده: .....

توجه: لطفا نحوه مطلوب دریافت روزنامه را اعلام دارید:

مدت اشتراک: ۱ماهه ☐ ۳ماهه ☐ ۶ماهه ☐ ۱۲ماهه ☐ کد اشتراک ..... تعداد نسخ اشتراک .....

مشخصات متقاضی

نام: ..... نام‌خانوادگی: ..... نام موسسه: .....

آدرس دقیق: .....

کدپستی: ..... تلفن: ..... نمابر: .....

امضای متقاضی:

جدول ۱۴۸۶

افقی:

۱ - موی سفیدوسیاه - اثری از «آنتوان چخوف» نویسنده روسی ۲ - طولانی‌ترین رود - یار ابسال - بانگ جانور درنده ۳ - سوغات قمصر - برابر هم بودن - سخن موزون ۴ - الهه عشق و زیبایی - نام فامیل آنتونیو نقاش هلندی - سفید آذری ۵ - بی‌دین - صابون خیاطی - عرض ۶ - گذرنامه - جایزه معروف - باریک‌تر از... ۷ - طایفه ایرانی - پسندیده، خوب - اسائه ادب ۸ - پول خرد هندوستان - دشوار - قوم آتیلا - جملگی ۹ - پیشوای دوم شیعیان - مقابل حاشیه - یازده ۱۰ - فوری - شن نرم - کاشف سیاره اورانوس ۱۱ - آشوب - درون دهان - فهماندن ۱۲ - گرما - پایتخت کانادا - گریختن ۱۳ - عملی در ریاضی - شهری در سیستان و بلوچستان - وقت چیزی یا کاری ۱۴ - سنت - فاصله بین دو پرده نمایش - امید ۱۵ - حق مالکیت - ذوق و قریحه، آمادگی و توانایی

عمودی:

۱ - یکی از نبردهای عرب - بی‌آبرو گشتن ۲ - چاه جهنم - خبرگزاری کشورمان - علامت منها ۳ - دست به یقه شدن - اشاره به دور - امر به آمدن ۴ - شالوده - سوم شخص جمع - برج کج فرانسه ۵ - زیر خاک پنهان کردن - قورباغه - رنگی از خانواده سبز - تپانچه ۶ - شیره چغندر قند - پیوند زناشویی - آهو ۷ - سخنان بیمارگونه - درخت انگور - سوگند - کلیسای اصفهان ۸ - حق خود را خواستن - زمین زدن حریف در بوکس ۹ - از کشورهای آفریقایی - پارچه کهنه - اسب بی‌سرا - عقاید انتخاباتی ۱۰ - جار زننده - آلونک - آنست که شاعر دو کلمه را در یک شعر بیاورد ۱۱ - استفراغ - اندوه - شالوده و بنیاد - نیم تنه ۱۲ -پیشتاز دورقمی‌ها - نوعی ماهی - پنهان کردن ۱۳ - بریدن شاخه‌های اضافه درخت - هیزم - مسافر پیاده ۱۴ - به شوق آمدن - نظر کردن به چیزی - به موقع ۱۵ - بسته‌شدن پیمان - شهری در سوئد

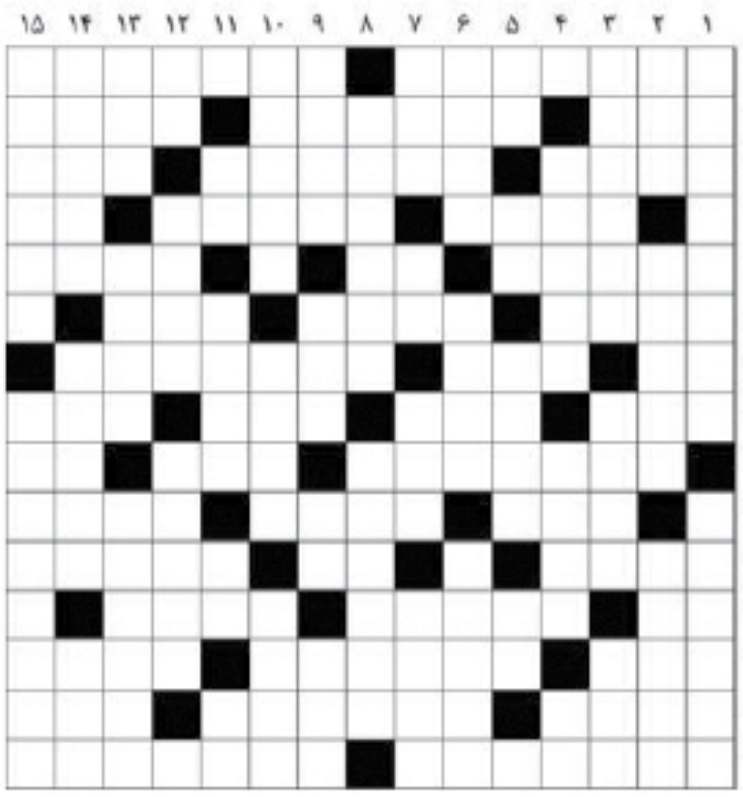

حل جدول ۱۴۸۵

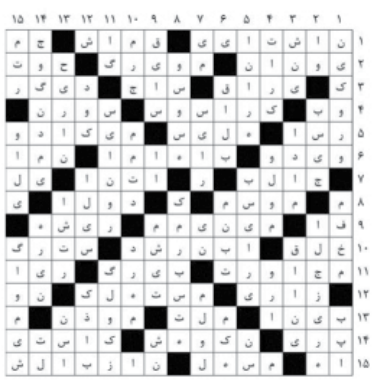

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

سودوکو ۴۸۹

	۸		۷				۲	
۱		۶	۴	۸	۲		۵	
۲	۴			۶	۳	۱		
۹		۱		۳	۸			۲
۸			۲	۹	۷			
۶					۴			۸
۷			۹	۴	۶			
۴		۹			۵		۶	۳
۵			۳		۱	۹		

حل سودوکو ۴۸۸

۵	۳	۴	۶	۸	۷	۹	۱	۲
۲	۶	۸	۳	۱	۹	۴	۵	۷
۷	۱	۹	۵	۴	۲	۳	۸	۶
۱	۲	۷	۸	۵	۳	۶	۹	۴
۸	۹	۶	۲	۷	۴	۵	۳	۱
۳	۴	۵	۹	۶	۱	۷	۲	۸
۹	۵	۱	۴	۲	۶	۸	۷	۳
۶	۸	۲	۷	۳	۵	۱	۴	۹
۴	۷	۳	۱	۹	۸	۲	۶	۵

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو سخت ۱۳۸

		۴	۳		۷		۲	
	۷	۸		۹		۱		
			۱	۶				۵
۷		۶	۸			۴		
	۳	۹					۷	
	۲		۶				۱	
			۵		۲		۹	
	۵						۶	۴
۲							۸	

حل سودوکو سخت

۱	۷	۹	۶	۴	۵	۸	۳	۲
۴	۶	۲	۸	۱	۷	۳	۹	۵
۸	۵	۳	۲	۹	۴	۶	۱	۷
۷	۱	۶	۳	۸	۲	۹	۴	۵
۳	۸	۴	۹	۵	۱	۷	۲	۶
۵	۹	۲	۷	۶	۳	۱	۸	۴
۶	۳	۵	۱	۷	۸	۲	۶	۹
۹	۲	۸	۴	۳	۶	۵	۷	۱
۱	۴	۷	۵	۲	۹	۸	۳	۶